

Keurmerk: Duurzame school

Doorlopende leerlijn voor duurzame ontwikkeling van basisonderwijs (PO) t/m voortgezet onderwijs (VO)

	Kennis en inzicht (weten)	Vaardigheden (kunnen)	Houding (willen)	Begrippen	Kerdoelen	Naam: project
PO-1						
PO-2						
PO-3						
PO-4						
PO-5						
PO-6						
PO-7						
PO-8						
VO-1						
VO-2						
VO-3						

Tabel 1:

Kennis	Vaardigheden	Houding	Begrippen
<p>1</p> <p>De leerling weet wat Duurzame Ontwikkeling inhoudt, in termen van de samenhang tussen economische ontwikkeling, sociale en culturele ontwikkeling en ecologische ontwikkeling.</p>	<p>1</p> <p>De leerling kan betekenisvolle vragen stellen.</p>	<p>1</p> <p>De leerling toont een realistisch besef van het eigen en het menselijke vermogen om de leefomgeving te beïnvloeden en blijvend te veranderen.</p>	<p>A. Onderlinge afhankelijkheid</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mondialisering. 2. Sociale rechtvaardigheid en gelijkheid. 3. Natuur en milieu. 4. Natuurlijk evenwicht. 5. (Bio)diversiteit. 5. Wisselwerking tussen mondiale en lokale sociale en fysische processen. 6. Consumptieve waarden. 7. Grondstoffen en energie. 8. Klimaat. 9. Afwenteling.
<p>2</p> <p>De leerling heeft kennis over en inzicht in het belang en de waarde van culturele, sociale, economische en ecologische diversiteit in ons bestaan.</p>	<p>2</p> <p>De leerling kan een spectrum aan bronnen en technologieën kritisch beoordelen en gebruiken bij het zoeken naar antwoorden.</p>	<p>2</p> <p>De leerling toont een gevoel van eigenwaarde, gerelateerd aan de eigen cultuur en de eigen gemeenschap.</p>	<p>B. Onzekerheid en zorg</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wisselwerking tussen mondiale en lokale sociale en fysische processen. 2. Interactie tussen mens en natuur.
<p>3</p> <p>De leerling heeft kennis over en inzicht in het gebruik en de begrensdheid van natuurlijke bronnen, in relatie tot de mondiale ontwikkelingsmogelijkheden, welvaartsverdeling, armoedevraagstukken en (onttaking van) de leefomgeving.</p>	<p>3</p> <p>De leerling kan concepten zoals leefomgeving, milieu, leefgemeenschap, wereldburgerschap, samenleving, ontwikkeling en technologie in hun onderlinge samenhang gebruiken bij het analyseren en waarderen van lokale, nationale en mondiale gebeurtenissen/ervaringen.</p>	<p>3</p> <p>De leerling toont respect voor andere culturen in hun onderlinge afhankelijkheid binnen de wereldgemeenschap.</p>	<p>C. Diversiteit</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cultuur, migratie en diversiteit. 2. Mensenrechten en democratie. 3. Wereldburgerschap. 4. De directe leefomgeving 5. Armoede en verdelingsvraagstukken. 6. Economische en natuurlijke kringlopen. 7. Mondialisering, sociale rechtvaardigheid en gelijkheid. 8. Consumptieve waarden.

<p style="text-align: center;">4</p> <p>De leerling heeft inzicht in de begrensdheid van wat wij kennen en kunnen, waardoor we behoedzaam met het welzijn van de mensheid en onze planeet om moeten gaan.</p>	<p style="text-align: center;">4</p> <p>De leerling kan verschillende gezichtspunten ten opzichte van elkaar bespreken, belangen daarin onderscheiden en effectief over informatie en inzichten communiceren.</p>	<p style="text-align: center;">4</p> <p>De leerling toont zorg over onevenwichtigheden en onrechtmatigheden in de welvaartsverdeling.</p>	<p style="text-align: center;">D. Draagkracht</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uitputting natuurlijke hulpbronnen. 2. Consumptieve waarden. 3. Interactie tussen mens en natuur.
<p style="text-align: center;">5</p> <p>De leerling heeft inzicht in de onderliggende oorzaken van ongelijkheid en in het gegeven dat duurzame ontwikkeling moet leiden tot een gelijkmatige verbetering van de levensstandaard van mensen en niet de een moet bevoordelen ten koste van de ander.</p>	<p style="text-align: center;">5</p> <p>De leerling kan ten behoeve van die communicatie diverse dialogvormen hanteren en actief luisteren, samenwerken en deelnemen aan besluitvormingsprocessen in diverse groepen.</p>	<p style="text-align: center;">5</p> <p>De leerling toont commitment aan mensenrechten en aan vreedzame oplossingen van conflicten.</p>	<p style="text-align: center;">E. Gelijkheid en rechtvaardigheid</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wereldburgerschap. 2. Mondialisering. 3. Sociale rechtvaardigheid en gelijkheid. 4. Rechtvaardigheid. 5. Verantwoordelijkheid. 6. Betrokkenheid. 7. Participatie. 8. Waardenontwikkeling. 9. Burgerschap en rentmeesterschap. 10. Waardering en respect.
<p style="text-align: center;">6</p> <p>De leerling begrijpt dat wat wij nu doen gevolgen heeft voor de bestaansmogelijkheden in de toekomst.</p>	<p style="text-align: center;">6</p> <p>De leerling kan als verantwoordelijk burger aan de samenleving deelnemen.</p>	<p style="text-align: center;">6</p> <p>De leerling toont evenwicht bij het maken van afwegingen tussen conflicterende belangen.</p>	<p style="text-align: center;">F. Rechten en Plichten</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wereldburgerschap. 2. Consumptieve waarden. 3. Samen leren met de private sector.
<p style="text-align: center;">7</p> <p>De leerling heeft inzicht in de noodzaak rekening te houden met rechten en behoeften van anderen.</p>	<p style="text-align: center;">7</p> <p>De leerling kan reflectief naar zijn of haar eigen handelen kijken.</p>	<p style="text-align: center;">7</p> <p>De leerling toont een positieve persoonlijke en sociale kijk op de toekomst.</p>	
<p>Bron: SLO Duurzame ontwikkeling is vooruitzien</p>		<p style="text-align: center;">8</p> <p>De leerling toont waardering en respect voor de natuur en erkent de onderlinge afhankelijkheid en gelijkwaardigheid van alle levensvormen.</p>	

Tabel 2:

Kerdoel	Basisonderwijs (PO)	Kerdoel	Voortgezet onderwijs (VO)
4	De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.	28	Onderzoek leren doen De leerling leert vragen over onderwerpen uit het brede leergebied om te zetten in onderzoeksvragen, een dergelijk onderzoek over een natuurwetenschappelijk onderwerp uit te voeren en de uitkomsten daarvan te presenteren
6	De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en ander instructieve teksten, bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale.	29	Sleutelbegrippen De leerling leert kennis te verwerven over en inzicht te verkrijgen in sleutelbegrippen uit het gebied van de levende en niet-levende natuur, en leert deze sleutelbegrippen te verbinden met situaties in het dagelijks leven.
7	De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.	30	Het milieu De leerling leert dat mensen, dieren en planten in wisselwerking staan met elkaar en hun omgeving (milieu), en dat technologische en natuurwetenschappelijke toepassingen de duurzame kwaliteit daarvan zowel positief als negatief kunnen beïnvloeden.
8	De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk.	31	Processen in de natuur De leerling leert o.a. door praktisch werk kennis te verwerven over en inzicht te verkrijgen in processen uit de levende en niet-levende natuur en hun relatie met omgeving en milieu.
34	De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.	32	deel 1: Theorieën in de natuur De leerling leert te werken met theorieën en modellen door onderzoek te doen naar natuurkundige en scheikundige verschijnselen als elektriciteit, geluid, licht, beweging, energie en materie.
37	De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.	35	Zorg en veiligheid De leerling leert over zorg en leert zorgen voor zichzelf, anderen en zijn omgeving, en hoe hij de veiligheid van zichzelf en anderen in verschillende leefsituaties (wonen, leren, werken, uitgaan, verkeer) positief kan beïnvloeden.

39	De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.	36	Meningvorming De leerling leert betekenisvolle vragen te stellen over maatschappelijke kwesties en verschijnselen, daarover een beargumenteerd standpunt in te nemen en te verdedigen, en daarbij respectvol met kritiek om te gaan.
47	De leerlingen leren de ruimtelijke ontwikkelingen van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan twee lidstaten van de EU en twee landen die in 2004 lid werden, de VS en een land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.	37	Historische basiskennis De leerling leert een kader van tien tijdvakken te gebruiken om gebeurtenissen, ontwikkelingen en personen in hun tijd te plaatsen. De leerling leert hierbij over belangrijke historische personen en gebeurtenissen en over kenmerkende aspecten van de volgende tijdvakken:
49	De leerlingen leren over de mondiale ruimtelijke spreiding van bevolkingsconcentraties en godsdiensten, van klimaten, energiebronnen en van natuurlandschappen zoals vulkanen, woestijnen, tropische regenwouden, hooggebergten en rivieren.	38	Geografische basiskennis De leerling leert een eigentijds beeld van de eigen omgeving, Nederland, Europa en de wereld te gebruiken om verschijnselen en ontwikkelingen in hun eigen omgeving te plaatsen.
56	De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.	42	Inzicht in de eigen omgeving De leerling leert in eigen ervaringen en in de eigen omgeving effecten te herkennen van keuzes op het gebied van werk en zorg, wonen en recreëren, consumeren en budgetteren, verkeer en milieu.
		43	Cultuurverschillen in Nederland De leerling leert over overeenkomsten, verschillen en veranderingen in cultuur en levensbeschouwing in Nederland, leert eigen en andermans leefwijze daarmee in verband te brengen, en leert de betekenis voor de samenleving te zien van respect voor elkaars opvattingen en leefwijzen.
		44	De politiek De leerling leert op hoofdlijnen hoe het Nederlandse politieke bestel als democratie functioneert en leert zien hoe mensen op verschillende manieren bij politieke processen betrokken zijn.
		45	Europese samenwerking De leerling leert de betekenis van Europese samenwerking en de Europese Unie te begrijpen voor zichzelf, Nederland en de wereld

		46	Arm en rijk De leerling leert over de verdeling van welvaart en armoede over de wereld, hij leert de betekenis daarvan te zien voor de bevolking en het milieu en relaties te leggen met het (eigen) leven in Nederland.
		47	Oorlog, vrede en mensenrechten De leerling leert actuele spanningen, conflicten en oorlogen in de wereld te plaatsen tegen hun achtergrond, en leert daarbij de doorwerking ervan op individuen en samenleving (nationaal, Europees en internationaal), de grote onderlinge afhankelijkheid in de wereld, het belang van mensenrechten en de betekenis van internationale samenwerking te zien.

Doelstellingen voor de komende jaren (meerjarenbeleid)	
---	--